

LA FARA-ALÈS

TRÒCES CAUSITS

publicats jos la direccion de Pau FABRE

Vici-President de l'Institut d'Estudis Occitans

LAS CASTANHADAS

MONTPELLIÈR

LA FARA-ALÈS

1. VIDA

La famiha de la Fara-Alès davalava d'un vièlh ostal de la noblessa nauta del Lengadòc (la meteissa que la del poëta elegiac La Fara que, al sègle XVII, foguèt l'amic de Chaulieu e de Dòna de La Sablière), e éra establida en país raiòu, dins la region que compren los pendisses meridionals de las Cevenas, de Vesèra fins a Alès. Es prèp de la capitala cevenòla que nasquèt Gustau-Cristòu-Valentin, marquès de La Fara-Alès, que veguèt lo jorn al castèl de Lacòsta, comuna de Sant-Martin-de-Valgagas. Aquò èra lo 16 de novembre de 1791, dins lo tems doncas que se fasiá la Revolucion Francesa.

Joine, La Fara-Alès qu'èra un gentilòme, reçaup una bona educacion, una instruccion classica e segura; pensa de faire sa carrièra dins las armas: a setze ans, en 1807, dintra a l'Escòla de Sant-Cèri. Per malastre, la malautià lo pren e li cal renonciar pel moment a sas ambicions militàrias e tornar dins sa familha.

Aprenlo drech a l'universitat de Tolosa, descurbris las letras e fai sos premiers ensajs poètics.

Un còp sus pè, La Fara-Alès tòrna a son ambicion premièra: a vint-e-tres ans, en 1814, dintra a la compania de Noalhas, als garda-còs. Per los Cent Jorns, seguis dins son despatriament lo rei Loïs XVIII que fugis davant Napoleon que ven de l'Isle d'Elba; sa fidelitat li bal d'èsser nomenat luòc-tenent dins l'infantaria, quora tòrna lo rei en França, un còp l'emperaire batut. Mas l'activitat militara seuna dins la Legion des Gard ont es afectat, serà pas longa: La Fara abandona la carrièra en 1818.

L'an que seguis, en 1819, La Fara-Alès qu'a vint-e-sèt ans, pren per femna Julia-Francesa d'Arlatan e se retira dins son ostal, sus sas tèrras. Alara mena la vida sens istòria d'un gentilòme campanhòl; proprietari terrenal, se maina de dirigir los trabalhs de son esplecha agricòla, e consacra sos lesers a las letras e a la poèsia, e tanben a la direccion dels afars de Sant-Martin-de-Valgalgas ont es cònse. Collaboraire de l'Echo d'Alais, publica articles e poèmas un pauc sus tot, en francés e en occitan.

A cinquanta ans, una afeccion al ferge l'empòrta dins la nuòch des 28 al 29 de genièr de 1846. sos poèmas acampats en 1844 jol titol de Las Castanhadas foguèron publicats en 1851, amb aquel titol. En 1889, la vila d'Alès marcava sa reconeissença al poèta raiòl e al precursor de la Renaissance occitana del sègle XIX en arborar un buste en son onor.

2. SITUACION

La Fara-Alès es d'aqueles escriveires de la premièra mitat del sègle XIX que presentan doas caras: la d'eiretièrs del sègle XVIII e la de precursors de la Renaissance d'òc que devian prene dins sas mans, en 1854, Mistrau, Romanilha, Aubanèu e sos amics. Mentre que lo Bearn eireta de la pastorala e de las cançons del cavalièr Desporrins, La Fara-Alès, qu'es tanben tributari d'un cèrt romantisme, representa coma Ranchèr, la vena burlesca e populara del sègle XVIII qu'enlusuèt dins sin temps un escriveire coma l'abat Fabre. Pasmens, lo poèta cevenòl nos sembla uòi important perqué dintra dins un moviment de descobèrta d'Occitania, descobèrta que se fai per la presa de consciéncia d'un eiretatge, lo d'una cultura e d'una lenga que sa valor es dins una prigonda autenticitat.

Aprèp Fabre d'Olivet, dins lo meteis temps que Ranchèr, La Fara-Alès, d'efièch, tòrna trobar las originas de l'òc, sa lenga, la que Rebol li ditz de far reviuar, e pren consciéncia del ligam, mascat de temps per l'istòria a que pasmens existis, entre la lenga dels poètas occitan de l'edat mejana e la dels cevenòls, sos contemporanèus (e ailàs! li cal mesurar l'importància del malastre: — que reste-t-il à la langue des troubadours?), entre la lenga de las òbras classicas del sègle XII e la de I. Morèl, A. Tandon, Diolofèt, Loïs Aubanèu, etc.

Se la revelacion tirada de l'istòria permet a La Fara-Alès de dire la dignitat de la lenga e de la cultura d'òc, sa conoissença de l'occitan coma escriveire e coma ustatgièr la mena a vantar las qualitats de sa lenga; en fàcia del franchimand *livré de bonne heure au scapel généralisateur du grammairien*, arbora l'expression d'òc viva e diversa: ne ditz la riquèsa del vocabulari, las possibilitats sens nombre per ço que pertòca a la sintaxi e a la poèsia.

Segur de la beutat de l'òc e de son passat de glòria, La Fara-Alès pòt pas que regretar lo destin malastruc que foguèt sieu, vencut pel francés, *cette langue proclamée nationale par la volonté du plus fort*. E s'emplèga a luchar per que visca ço que fai l'arma d'una terra e de sos òmes: la lenga; critica, nos ditz que lo Dictionari de l'abat de Sauvages, pasmens plan documentat, es pas l'òbra que caliá, la normativa que l'occitan n'a tan de besonh; escriveire, pintre de la vida populara, fai esfòrç per servir a l'expression occitana devia morir violenta, sens aue sa lenga tombe dins l'ilotisme du jargon.

3. OBRA POETICA

De lònga La Fara-Alès se presenta al legeire coma l'eiretièr de l'abat Fabre:

Mon modèla, * anfin, mon maïstre,
Lo grand chantre de Monsur Sistre.

E, d'efièch, i a de semblanças entre son òbra e la de l'autor de Joan-l'an-pres: meteis gost per los tèmas populars, meteis escampament de gaietat franca. La Fara-Alès, pasmens, es pas l'abat Fabre; son burlesc ten pas la meteissas dimensions; es pas tan larg e, fin finala, pas tan amar, doncas pas tan prigond. Es que lo Poèta cevenòl ten del sègle XVIII

La retenguda que i desvertolhèt una tradicion erudita agradosa e risolenta qu'òm tròba en ço d'autres: Loïs Aubanèu e Jaume Azais, per exemple. Aital, la cara de La Fara-Alès es facha, per una brava part, d'aquelas doas composantas que se completan e se corregisson per trapar un compés plan bonic: una saba populara veraia e gaia, un gost per un saber cortés e aimable.

E per acabar aquela cara: una disposicion intima per l'emocion mesurada, la sensibilitat e, tanben, la liura fantasiá de l'imaginacion.

Dins lo conte popular, La Fara-Alès es dins son agre: las estròfas leugièras del Gripet, los long moviments de la Bauma de las Fadas mòstran un talent sople e segur. Charraire - doblament: coma contaire e coma jornalista - lo poèta se plai de passejat ongement son legeire perlo manar al fach en se desencusar de son biais de faire; mèstre de sos efièchs, entavèla los torns del Gripet, arpataja dins lo castèl d'Almuèi, visita plan-planet las baumas de las fadas, règla puòdio en un vèrs son còmpte al baton dels Plantiers, e s'arrèsta quand aquò li agrada: — Lo gal cantèt, iéu me'n anèr.

Aqueste talent de contaire se mòstra encara dins la pintura de la vida cevenòla: La Fiéra de La Sent-Bortomiéu, polida seguida de tablèus vius e pintorescs, e dins lo racontè de fachs personals: L'abit de sagati, istòria agradosa que manlèva son ritme a la parodia eroica. E Tanben dins los poèmas descriptius coma Alès e Ròcha e Planhòu. pertot, de tot biais, lo rire es aqui, e subretot la formula que saup rendre un gèst, una cara, un luòc: vaqui Planhòu que tossis / de tot lo pomon que li rèsta, e vaqui lo còche que pren lo tròt: — chaca ressaut / ensaca chacun a sa plaça. Qué que siaga, La Fara-Alès se daissa jamai anar fins a la vulgaritat: esclafit o risolent, lo rire de las Castanhadas demòra totjorn dins los limits d'un compés mesurat.

Dins lo conte coma dins la description, lo poèta es pintre; amoros d'Alès e de las Cevenas, pintra los paistges qu'aima: sa vila dins Alès e de las Cevenas, pintra los paisatges qu'aima: sa vila dins Alès, Nimes dins Ròcha e Planhòu, Gardon dins la Bauma de las Fadas, e manca pas jamai de cantar lo país raiòl e la Gardinenca. Pintura de còps traspausada (personificacion de Gardon dins la Bauma de las Fadas), mas totjorn leugièra e esmouguda.

Pintre de la realitat, La Fara aima tanben de daissar córrer son imaginacion que se complai tan plan dins l'evocacion facha de gràcia (lo gripet) que dins lo fantastic sorn de la Romèca, poèma ont l'autor a sauegut mostrar l'òrre, segon la tradicion d'un romantisme tenebrós.

Enfin, La Fara-Alès sap enaucar li ton quora pintra amb emocion la cara bèla de Vincens-de Pau o quora medita sus la mòrt a perpaus del Sènher de Bèuclar (la Festa dels Mòrts).

Dins las estròfas plenas tot a l'encòp de serenitat e de malanconiá d'aqueste darrièr poèma, La Fara se mòstra personal e d'una sensibilitat originala e prigonda.

Es dire pro, per aqui, la varietat de las Castanhadas; l'òbra, de segur, es pas egala mas se pòt pas dire que manca ni d'interès ni d'agradança.

4. LA LENGA

La lenga de La Fara-Alès es lo cevenòl, es a dire lo dialèct mai oriental del lengadocian. Donam aici sos caractères essencials. Se cal remembrar doncas las principals variantas lingüisticas d'aquel parlar:

- lo v initial se manten: véser = (vézé)
- las consonantas finalas tòmban: estelat = (éstélat);
- lo grop ly (lh) es reduit à y: filha = (fiyol), lièch = (yè)
- lo l final se vocaliza: bèl ven bèu = (bèou);
- la finala -iá se pronóncia (yè): vesia = (vèzyè);
- lo digraf ch se pronóncia (tch): mècha = (mètcho);
- j, tj, g (+ e, i), tg (+ e, i) se pronóncian (dj);
- dels, contraccion de de + los se pronóncia (das);
- dins ei, e se dubris sovent en è.

La Fara-Alès emplèga quauquas fòrmas dialectalas cevenòlas qu'avèm daissadas dins lo tèxt: sans per sens, ce per çò, lus per lor e lors, mès per mas, embé per amb. Sent per sant es pas necessàriament un gallicisme e se pòt explicar per la generalizacion de la fòrma en pesicion pretonica.

Omb s'acòrda per pensar que La Fara-Alès se maina d'escriure un occitan blos. Aquò's verai. Los gallicismes pasmens mancan pas dins las Castanhadas: es que son pas tan lo fach de l'escriure que lo de la lenga qu'emplèga. Mas i a, en fin de còmpte, un nombre de gallicismes mens important qu'òm o creiriá, e òm vei lèu que cadun se tròba sovent en mai d'un exemplar perqué apartenon als espleches grammaticals de la lenga: chaca, tèl, jusqu'a... per cada, tal, fins a... Om vei tanben que pertòcan subretot al vocabulari mai corrent: ama per arma, paja per pagina, etc.; e que se presentan per tièras: - oèra per òria (istoèra per istòria, gloèra per glòria, etc.). Om vei enfin que fòrça se corregisson d'elles meteisses: portanèl ven prene la plaça de guichet, trebolat de tramblar, enòdi d'anuiat, etc.

LAS CASTANHADAS

Alès

Las Castanhadas començan par aqueste poëma fach a la glòria d'Alès, poëma que son inspiration es fòrça cimuna (se quauque alesian vièlh se derevelhava...) e que i mancan pas las platitudas - las dels dos primièrs vèrs demèst d'autres. Avèm aquí pasmens un testimòni sus la vila que lo poëta conoguèt, la del sègle passat...

Alès, qu'aime coma una mèra!
Alès, mon Alès tan polit!
Me faudriá lo violon d'Omèra,
O lo pifre de Godolin,
Per remontar, coma merites,
Ton * istoèra e tos amerites,
Dau darrièr, * jusqu'au premier bot;
Quand, coma un polet dins sa còca,
Acomençaves a la Ròca
E finissiás a Ferebò.

Que siás polit! quand, lo dimenge,
Ta barba es fresca e ton pèu lis,
E qu'as escrafat, de ta penche,
Lo setmanier rabaladis!

Qu'es crocarèla ta griseta,
Quand lo printemps, vèrs la Gleiseta,
Fai lusir son pè de satin;
E l'ivèrn, sota son grand chala,
Au bosquet de la Marechala,
Ven sorelhar son frònt mutin!

Se quauqu'un de la vièlha raça
Que sota Enric-Quatre a partit,
Dau cementèri de la Plaça,
Se derevelhava un matin,
Sauriá pas trobar sa carrièra,
E, plegat dins sa serpillhièra,
Rodariá coma un pòrc malaut,
Sans reconóisse' una murelha,
Sans podre veire une sarralha
Que se drobiga embé sa clau.

Cercariá ton ala esquichada

Mai que la lama d'un cotèl,
Que veniá, coma una clochada,
S'amatar sota ton castèl;

E la veiriá grassa, * arrondida,
* Libra e gaïa, coma una trida,
Sans * guichet, sans mur, sans mur, sans portau,
Espandir sa cintura blanca,
De Clavièira, au Sèrre-de-Blanca,
E de Conilhièira, a Montau.

L'uèlh blanc, sans ussa e sans paupèrta,
D'aquel paure tròmpa-la-mòrt,
Trelusiriá coma una pèrta,
En e guinhant de vèrs lo nòrd:
En veire una vila de flama;
En entendre li fuòc que brama
Coma la * voètz de Lucifèr,
E lo bolh d'una pairolada
Que sembla còire una peirada
Per los prisonièrs de l'*anfèrn.

Coma badariá la dragèia,
Puèi, quand veiriá l'èngolavent,
D'un drapèu de fum, sa livrèia,
Morgar las lègas e lo vent!
Sus son doble riban de fèrre,
Faire volar montanha e sèrre,
Coma una palha, * jusqu'au pòrt;
E, dau Ròse a Senta-Cecila,
Emportar lo *puple per mila,
Coma lo folet de la mòrt!

Ce que fariá levar lo morre,
Surtot, au paure * revenant,
Seriá de veire Solèr còrrer,
Un trible jornal a la man.
— Ah! cridariá la Vièlha-França,
Quand dins lo temps de mon enfança,
Fauta d'autre papièr-novèla,
Ne saupeguèm pas la novèla
Que l'an d'après, dins Larivey.

Que l'* ancien rèste dins sa tomba!
* Pètz e respèch per nòstes vièlhs!
Que lus * ama, blanca palomba,
Se miralhant dins nòstes fuèlhs,
Vènga nos siblat las sornetas
E las patoèsas cançonetas
Que fasián rire nòstes se sòuda:
Nòste Alès a Pro bèla fauda
Per conscrits e per veterans.

Aici sèm en plena velhada cevenòla: de pintrar los torns bons e marrits del Gripet que viròla dis en fantastic tot a l'encòp ruste e agradiu, aqu: La Fara-Alès es dins son agre. Malícia del poèta, vam del vèrs, causida de l'estròfa, tot contribuis per far d'aqueste poèma, conta e dança dins lo meteis temps, una obreta plan capitada.

Nascut dins las Cevenas,
Pas pus bèl qu'un tapet,
N'a pas res, dins sas venas,
De las demnedas menas;
Son nom es lo Gripet.

Trèva la manhaguièira
La cleda, l'establon,
Lo palhièr, la fenièira
E sus la cheminièira
Se met d'escambarlons.

Cerquetz pas sa pesada
Au castèl dels * monsurs,
Ni mai dins la masada
Blanca e bièn alisada
Dels paisans tròp cossuts;

Mès dins la capitèla,
Cobrida d'un lausàs,
Que, falta de candèla,
Se fai lum d'una estèla
Presa dins lo brasàs.

Dins aquela cassina,
Entre l'ase e lo bouòu,
Au mièg de la porcina,
Trobaretz la jacina
Dau farfadet raiòu.

N'aguetz pas paur, mametas,
N'aguetz pas paur, jovent:
Car aima las sornetas;
Car sèrc las amoretas
E las rescònd sovent.

La nuech, fai grand * tapatge
Coma l'enfant gastat
Qu' * anuiat d'èstre sage,
Comença son ramatge
Quand lo fuò's acatat.

Quauqu fes, dedins l'ola,
A chival sus un fust,
Vèn rabalar la grola
De la grand que gingola
E ditz son in manus.

Quauqua fes, sus la plaça,
Se rotla en escauton,
Joaneta lo ramassa
E dins sa pòcha plaça
Lo malin diablaton.

Mès puèin ala velhada,
Se vòl, per son debàs,
Ne prene una agulhada,
Dins sa pòcha molhada
Tròba un escupanhàs.

Se jamai sus la dralha
Atrobatz un cabrit,
Que biala, que badalha
Dau mau que lo trabalha
E que se'n vai morir,

Viratz vòste uèlh de caire;
Car se sètz pro tubau
Per cargar lo bialaire,
Lèu lo poiretz pas gaire
Carrejar sans capçau.

Totjorn vòsta trobalha
De pes aumentarà:
E la senserigalha,
Pus lèsta qu'una palha,
Coma un buòu pesarà.

Puèi, quand faretz flaqueta,
S'* annuiats l'escampatz,
Coma una niveleta,
Prendrà la descampeta
Emb' un bèl cascalàs.

LA BASALIC

Balhan aici pas que lo premier movement d'aqueste poëma dedicat a Joan Rebol, poëta qu'encoratgèt La Fara-Alès a emplegar lo cevenòl. Om serà sensible a las composantas que fòrman la consciéncia lingüística del contraire de las Castanhadas: conoissença de las originas, besonh d'una lenga pura, remembre esmougut del parlar mairal, crenhença d'un abastardiment a l'encòp lingüistic e cultural... Una consciéncia occitana es en aquet moment en gestacion: lo terren serà lèu lèst per una renaissença.

A JEAN REBOUL

M'as dich: — Fai reviurar ta lenga * maternèla
Que s'escrafa e s'apoiridis;
Seucla, desbrossa-la de la mossa novèla
De son franchimand mescladis.
Dessota aquel rovilh, la pensada s'endeca
E lo poëtica caliu,
Abessit dau cendràs que l'amata e lo seca,
Mòrt sans baiuèrna e sans esliuc.
Quand nòstes vièihs, dau son de lus * amas ferradas
Fasián sortir de fièrs perpaus;
Signavan de lus sang un serament sauvatge,
Serament d'amor e de mòrt,
Anavan pas de vèrs Paris, lo grand vilatge,
Manlevar son parlar retòrt.

T'escotave: e ta * voètz, coma una bona fada
Que, de sa ginguèla daurada,

En diamant, * chanja lo calhau,
 De mos ressovenirs venguèt, dins ma cervèla,
 Derevelhar la cantarèla.
 * Tèla, quand sin bendèu noviau
 Repareis a son uèlh, la veusetà aborida
 Entend una * voètz que li crida
 Son premièr revelhièr d'amor:
 * Tèl, quand m'as fach drindar lo cascavèl qu'aimave
 E qu'als premièrs pas qu'ensajave
 Serviguèt longtemps de tambor,
 Dels concèrts oublidata l'acòrd se derevelha;
 Lo passat sibla a mon aurelha
 D'aqueles èrs que fan * raivar;
 D'aqueles èrs dau * cièl qu'en pantaisant l'òm tròva,
 E que Fabre de Cèla-Nòva
 Sol, sans dormir, poguèt trovar.
 La lenga qu'es tota musica
 Per quau sent la fam de rimar,
 Es la qu'òm barbotis, enfant a la bracièira,
 Es aquela que, la premièira,
 Nos apren a dire: Mamà!

La Fièra de Sent-Bortomieu

La fièra de Sent-Bortomieu a quicòm de la revista a grand espetacle ont òmb desrotla los uns aprèp los autres de tablèus afogats, colorats, vius, pintorescs, agradius; la composicion es simpla: cronologic, l'encadenament se fai per substitucion d'un image a un autre, sens cap de transicion estudiada. E aquò balha l'espetacle d'una jornada exepcionala qu'òm viu del matin fins al vèspre... L'obertura es bruch d'aucèls e d'orquèstra, lo ridèu se lèva, la lum se fai; lo movement puòdi nais, l'ondada se fòrma, davala....; enfin, se retiran las aigas emportant los darrièrs sobrevivents del jorn. D'un jorn plan verai: par l'enrasigament de las accions dins los noms de luòc e las legendas que valentament pòrtan sos estatjants, per l'evocacion de las costumats e dels trabalhs de l'endrech, per lo còp de craion precis pes dessenhari lo biais dels personatges e las situacions, la Fara-Alès se Mòstra un bon pintre popular.

Lo lendeman, ta lèu que, de vèrs Navacèla,
 Dau grand ridèu dau jorn an tirat la ficèla;
 Tan lèu que l'Ermitage e lo suc de Bresis
 Rossejan coma l'or, e que podètz ausir
 Lo sansavin piutar dels ròcs de Fenodelha,
 La Fièra, tot d'un còp, fai bronzinar l'aurelha,
 Dels pifre, dels tambors, dels cornets, de l'autbòi,
 E lo * cièl ressentis dau Riu a Chaudabòi.

De vèrs Presicador, coma una gardonada,
 Davalan los Raiòus, raça mau penchinada,
 En vèsta caçarèla, en guètas de Cadis,
 De Sent-Pau, dels Apens, * jusca dau Pendedis.
 Banastas, palharons, campanètges, bertolas,
 Tota mena d'enginhs que se fan de bridolas,
 Son lo fòure que pòrta un * poble praticós,
 De sos lesers de nèu passa-temps engincós.
 Lo Pònt-Vièlh vèi crebar tota la Rossonenca
 E los Sent-Florentins, los ciclòpas novèls,
 Que nos van aclatar d'un sèrre de clavèls;
 Sent-Martin, Sent-Julián, familha dançarèla,

Que vèno pas que per sautar la barandèla.

Pòrta, embé lo Pradèl, lo Mas-Dieu, Mercoiròu,
Que davalan pas res e remonta'un pelhòu.
Un issam de Gonèls vira lo Mas-de Negre:
Lus femnas an encara aquel capotet negre,
Garnit d'un falbalà, que sembla un * cièl-de-lièch.
Lo puble, per fenir, coma un bèl abelhièr,
Versant per * chaca rota e per * chaca barrièira,
D'un forfolh ensordant clafis * chaca carrièira.
Uèch oras an picat: lo diable dels escuts
Fai drindar la moneda, e de sos dets crocuts,
Per plaças, placilhons, espés coma la grèla,
Semena dels rossets la plèja damnarèla.
Lo plan de la Communa a son pemièr revèrs:
La ceba de Sent-Joan e la Ceba de Vèrs,
Pus gròssa e doça autant que la ceba d'Egipta,

Reçabon dau femnat la primièra vesita.
Lus rèssets emplhats, embé los dau vesin,
L'alhet de Cavalhon qu'es un pauc lus cosin,
Per renga entavelats, fòrman mila carrièiras,
E mostrant lus bossèla' alinhadas per tièiras,
Semblan * chanjar la plaça en parc de canonièrs.

Quand nòstas femnas an pro confit lus panièrs
Ganhan, lo fòure au braç, sus la pus bassa plaça,
Coidejant, caupisant aquela populaça,
Que tèn los uèlhs en l'èr, las mans un pauc pertot,
E de lus ponhs sarrats fan un passa-pertot.
Aqui de Sent-Quentin la raça topinièira
Aclapassa, en tavèls, sa terralha grossièira,
Dempuèi lo plat-gamèla, e lo cèl topinat
Que fai per lo Raiòu còire lo cosinat
* Jusqu'au cagaraulet que de l'enfant que teta
Fai, de sucre e de pan, barbatar la sopeta.
Tot aquò's traversat de mila carreiròus
Tant manits, tan destrechs, que fau dels esquiròus
Avedre los penets e l'arpa sautarèla
E de sauta-cambeta anar, coma a marèla,
Per pas bercar, descoar cabussèla e topin,
E faire renegar tres ans sans escopir,
Dessota son coifet, la merchanda lenguda
Que, se pochejatz pas per vòsta mau-venguda,
Vos abatilharà d'escais-noms provençaus
Que vos an pas donats sus los fònts basptimaus.

La fèsta dels Mòrts

La Fara-Alès aviá escrich las sèt premièras estròfas (que devián èsser tot lo poèma) per las publicar dins lo jornal del 2 novembre de 1841. A la debuta, lo poèma èra de circonstàncias. Mas lo 27 octòbre, Monsen de Bèuclar, curat d'Alès, moriguèt e La Fara apondeguèt las estròfas finalas per rendre omenatge al mòrt; aital, la meditacion se completava per una dolor vertadièra e sentida. Lo comentaire de Las Castanhadas (edicion de 1851) fasiá d'aqueste poèma lo cap-d'òbra del recuèlh e ne disiá: — cependant, nous avouerons notre préférence: le morceau, qui nous a paru le plus complet dans le genre sérieux, est pour nous la Fèsta dels Mòrts. Il y a dans ce chant, dans cette lamentation, quelque chose

de souffrant et de résigné, de contenu et d'expansif, de familier et d'élevé, une philosophie si chrétienne et une mélancolie si religieuse, que le sentiment le plus pur semble ne pas pouvoir aller au-delà.

Aime, quand l'ivèrn poncheja,
Lo vèspre de la Totsants,
E que l'aura d'aut corseja
La fuelheta, que cauleja
Lo gelibre acomençant,
Quand la tèrra se despuòlha
De sa verdor, de sa jòia;
Quand soleta a son canton,
La floreta sans familha
Que dins la muralha brilla,
Dau solèlh regòrda filha,
Gaita son darrièr poton;

Quand l'auca caminarèla,
Quitant son cause estivenc,
D'un crit raufelós, rampèla
En conhet, contra lo vent;
Quand dels lops l'uèlh esteleja;
Quand lo grelhèt cascalheja,
Ivernat dins lo bornal:
Quand s'alònga la velhada,
Quand la familha, avivada
Per la trempa e l'afachada,
Fai rònd autorn dau cremalh;

De la luna entrebolida
Quand l'argent sembla d'estanh,
Quand la suite, que s'oulida
Dau * clochèr s'enfug e crida;
Quand l'angelús fai tan-tan;
A l'ora que la * prièra
Fai rintrar dessota tèrra
Totes los * esprit d'* anfèrn,
Lo fantastics * trobla-fèsta,
E lo gripet camba-lèsta,
E la romèca sans tèsta,
Corsejats per un patèr;

Quand sol dins mon ermitatge,
Caufe mos pès endormits
Per l'ivèrn que fai * tapatge,
Un Pauc per l'ivèrn de l'atge,
En * raivant de mos amics,
De mos amics que pecaire!
Lo volam dau grand segaire
Esclairis a mon entorn;
Aime, * alòr, aima aquela ora
Onte la campana plora,
Coma la veusa tortora,
Tanlèu que falis lo jorn.

Aime sa lenga de fèrre,
Planet soscant, un per un,
Los amics que perdeguère,
Lòng chapelet que veguère
Desenfiular grun per grun:

E quand, coma la fanfara
De la darrièra bagarra,
Fai de totas las gamas,
Au son de totas las * lamas,
Dins un grand balan de plors.

Aime, quand vèn la matina,
Dessota un * cièl d'ivèrn,
Aquela crotz que camina
Sus un tapis de plovina,
Coma un lum dins un desèrt,
Aquel pastre a tèsta blanca
Que vèn comptar ce que manca
De fedas a son tropèl,
E lèva au * cièl sa prunèla
A * chaca crestel d'argèla
Q'una croseta fidèla
Fai respòndre a son apèl.

Aime aquela populaça,
Tan tarribla, se voliá,
Quand, mans jonchas, tèsta bassa,
Dins l'èrba cèrca la plaça
Monte unjorn s'aginhèt;
Quand, tot basset, sa paraula
Vèn interrojar la maula
Sus lo grand secrèt dau cròs;
Quand son uèlh, per la * prièra,
Desenfangat de la tèrra,
Au * cièl lèva una ussa fièra
Que sembla dire: A tantòst!

Aimave aquela jornada
Quand a * chaca an reveniá:
Mès surtot aquesta annada,
Emb aquela promenada
Se plai ma malanconiá.
Sota aquela tèrra fresca
Un * juste laissant sa bresca
Au * cièl emportèt son mèu:
E l'* ange a la blanca vèsta,
Que * presida aquesta fèsta,
A sa familha que rèsta,
Mòstra son nom per drapèu.

Aquel nom que consolava
Lo paure dins son casau;
Aquel nom que * prononçava
Tot ce qu'aiçaval plorava,
Tot ce que canta amondaut;
Coma una senta avant-garda
De la crotz que lo regarda,
Lusis en rais estelats:
E davant el tot se clena,
En veire sa pèira plena
De l'espessa e rica glena
Dels plors que-z-a consolats.

Mès de l'*ama batejada
Quau sap los secrèts camins?

Per qué plora, estransulhada,
Per qué sagna, aginolhada,
Quand, * chaca an, de sos amics,
Un per un, clava la bièra?
E per de qué sa * prièra
Laissa la linde e clar son uèlhn
Dins aquel jorn de grands classes
Qu'apèla totes los passes,
Que driça totes los braces
Vèrs aquel pòrge dau * cièl?

Es que flama alaguida
A fòça de tant sofrir,
Dins sa dolhetige, oublida,
Lo grand secrèt de la vida,
La fe que deu la garir;
Car la plaga tròp sagnosa
De sa despuòlha terrosa
Li rescònd de monte sòrt;
E vèi pas pus res, la paura!
Que la fuèlha que bat l'aura
E lo majofièr que laura:
Pas que la mòrt dins la mòrt.

Mès puèi quand de son veusatge
Lo ponchon s'es abessit;
Quand, coma un pantais volatge,
De ce qu'a perdut, l'image
Volejta sus son coissin;
Quand tot un * poble s'avança,
Lusent de fe, d'esperança,
Compren * alòr sans dobtar
Que la vida a mai d'un gèrme,
E que, quand trabuca au tèrme,
L'òme deixa pas au vèrme
Que sa pus paura mitat.

La Bauma de las Fadas

Donadiu presenta aital, dins son estudi sus La Fara-Alès, aquel poèma ont lo meravilhós e lo fantastic s'exprimisson diins un paisatge qu'es familièr al poèta: legendas, baumas, fadas son dels bòrds de Gardon-lo d'Alès, de la Torre a Cendràs. Es per La Fara l'encausa de daïsser córrer son esperit, un còp sorn, un còp risolent, e de gaitar d'un uòlh amistós los luòcs qu'aima e que pintra.

I. MIERGUESSA.

D'aquel mas qu'es pas qu'una bèrla,
Viratz un pau vòsta paupèrla
Detràs Gardon. Sus lo trucas,
Un vilatjon, coma un moscalh
Pentajola, e sembla faire fèsta
Au castel que fòrma sa tèsta.
Aquel castel, o castelet,
Sans pònt-levis e sans merlet,
N'es pa sune vièlha torralha
Que rosiga la panatalha

Monte una tartana titrada
 Teniá d'autre temps embrada
 La palomba que gemissiá
 E que * chaca soèr causissiá
 Per adobar son tua-vèrme.
 * Anfin, car vòle pausar tèrme
 A mon primièr còp de pincèl,
 Fau vos dire qu'aquel castèl,
 Fach lòngetemps après Enric-Quatre,
 Seguèt pas bastit per se batre;
 A pena ne fai lo sembant.
 Son frònt bièn alisat, bièn blanc,
 Sas doas torretas a murtrièiras
 Pas pus fièras que de pebrièiras,
 Sa capèla sans capelan
 Qu'entend la messa una fes l'an;
 Tot aquò, d'un còp d'uèlh, fai veire
 Qu'es un castèl de per en creire.
 Mès se vòste uèlh, vèrs lo cochant,
 Dau sèrre suvis lo penjant,
 En remontant vèrs Porqueirargues,
 Veiretz una mena de parque,
 Clapàs, ronzassàs, ras dau sòu,
 Monte van rescòndre lus paurs,
 La renglòra talabrenada,
 E la colòbra bracanada,
 E lo naduèlh que s'i vesíá
 Davalariá son cavalier,
 Quand entendon l'esclòp d'un pastre.

Emb'un caire d'aquel encastre,
 Lo pè riblat sus lo ròc viu,
 Coma un veteran an faccion,
 Una negrassa e vièlha torre
 Vèrs lo * cièl son lèva son morre,
 Son frònt de mila tròc traucat
 E per milanta ivèrns bercat.
 Paura barona destronada,
 Se la tèsta es descoronada,
 Fièra, sus ta Pèira-frejau,
 Siás qui lo darrièr caissau
 Dau lion de la vièlha Franca!
 Per copar cort, aquela rança
 Es la torrassa de Valfòns.
 A sos pès una bèla fònt,
 De dessota una clapareda,
 A l'ombra d'una nogareda
 Que vèn li servir d'escruncèl,
 Sòrt cascalhant, coma un aucèl;
 Puèi sus d'argentadas lausetas
 Resquilha e fai mila amusetas.
 Aquel rial que ritz e bolh
 Entre frigoleta et serpol,
 Joine enfant dels plors de la tèrra,
 Dau venre de sa paure mèra
 Sòrt tant fòrt, tan bièn avengut,
 Qu'a pena au jorn a paregut,
 Que, dins la pus rasta estivada,
 D'una molinòta avivada,
 * Soèr e matin, sans s'arrestar,

Fai triquetejar lo tic-tac.

Vautres que venètz de Bèucaire,
D'en Avinhon, de quauque caire,
Benlèu au som de l'univèrs
Encara pus luènh que Vauvèrt,
Dins vòsta imor descabestrada
Que vos fai tan batre l'estrada,
Mai d'uan fès avètz deugut
Veire Gardon, de ben segur.

- L'avètz ben vist, quand se desbala
Dins lo vièlh Ròse que l'envala,
Coma s'onchava son jabòt
D'un pichòt veire d'aquò-bòn.

- L'avètz vist, au pònt de ficèla
De Lafòs, que fai carga-sèla
A la grand rota de Lion.

- L'avètz vist, quand fai carilhon,
Dessota aquela tribla arcada
Que los * Romèns an acrocada
Entre dos sèrres, par drobir
A quauqua fònt... sai que de vin;
Per d'aiga aurián pas tant pres pena.

- L'avètz vist, quand s'endinna e pena,
Dòrda los ròcs, drobis sans clau
Sota lo pònt Sent-Nicolau.

- L'avètz vist, dins la Gardonenca,
Fièr de son aiga peissonenca,
Se carrar coma un gròs * monsur
Quand passa end'aquel pònt cossut
Que pòrta, sus sa dobla esquina,
Dels vasons la rota faquina,
Emb'aquela de Nime au Puèi,
Lo Paure numerò cent-sièis
Que sèrv pas pus que per los mases,
Per la Caumeta e per los ases.

- L'avètz vist, au Pònt-Vièlh tot nòu
De nòste Paris cevenòu.

- L'avètz vist, miralhant l'estrada
E la faròta balustrada
De l'autre que seriá tant bèu
Sans son esquina de camèu.

- L'avètz vist, quand bisca e cordura
Tot lo lòng dau Quèi-de Centura,
Morsigant, rosigant lo pè
D'aquel vilèn pòrta-respèch
Que li barra la permenada
Que veniá faire *chaca annada
Dins Alès, son filh bièn-aimat,
Qu'èra pas totjorn tròp * charmat
De sa vesita un pauc brutala.

- L'avètz vist * anfin, quand davala,
En bombant l'ecò carbonièr
De la levada de Gornièr,
Escumejanta sabonada;
E puèi quand desenfuronada
Son aigueta resquilha e ritz
sota lo Pònt dau Tamaris,
Elenganta e fina jogalha
Que branda, coma una sonalha,

Dès qu'òm i met lo pè dessus.
E sus aquò, mos bons Monsurs,
Jògue que brandaretz la tèsta
E me coparetz una vèsta
De * blagur e de Charini,
Quand vos dirai, per ne finir,
Que Gardon, qu'avètz tan vist còrrer,
S'engendra sota aquela torre;
E que, pus naut, n'a pas de qué
Vos faire passar lo choquet.
Mès, mardieu! s'o volètz pas creire,
Gasatz dedalai per o veire,
Botatz-i lo det o lo nas,
E faretz coma sent Tomàs.

Ailai, au pè de la talhada,
Fresca boscarassa embolhada,
Que dins l'aiga vèn s'amorrrar;
Aqui monte finis lo prat,
Sota un aubre de belicòca,
Vesètz pas una negra ròca
Sanlada en plen per un ronzàs
Que dins sos cròcs entrenosats
La plaideja emb'una rimièira?
Dessota la ròca, una arquièira,
De l'*anfern quauque alenador,
Badalha e druèba sus Gardon:
Aquò's la Bauma de las Fadas...

II. ALMUÈI

I aviá d'autre temps a Valfòns,
Vièlh castèl bastit sus la fònt
Qu'apèlan la fònt de la Torre,
Monte Gardon comença a còrrer,
Una barona de renom.
Almuèi de Montclar, es lo nom
Que portèt tant que seguèt filha;
E lo castèl de sa familha,
Dessus Lausera escalabrós,
Se vei encar e Codoròs
Seguèt bièn joineta aveusada,
Car lo Baron, a la crosada,
Laissèt son casca e lo dedins
Entre las mans de Saladin.
Los polits uèlhs de la barona,
Surtot los uèlhs de la corona,
Vèrs Valfòns fasián chibaucar
Mai d'un galant bèn aliscat.
Còmte, * marquis, baron, vicòmte,
N'i aviá tan que, per ne far còmpte,
A la grand-pòrta auriá faugut
Marcar * chaca novèl vengut
Emb'un numerò sus l'esquina.
Mès aquela tropa faquina
Aviá bèu jogar dels * luisants,
Per ela arroinar lus paisans,
Penchinar lus barba ponchuda,
Fronzir lus bècha mostachuda

D'un rire que los fai semblar
Un cataràs que beu de lach;
Tot aquò fasiá pas porrada
* Chès nòsta barona alurada.
Emponhava ben lus * bosquets,
Escotava ben lus aubadas,
E lus sucradas arribadas
Per sa monina a quiu plomat
E per lo carlèn bièn transits,
Los pagava emb'un gramecis!

I aviá vint ans qu'aquò durava
E * chaca vesina esperava
En despichosa * jalsiá,
D'un an a l'autre, se vesia
Sus son frònt quauqua fronzidura.
Mès, mai que seguèsse madura,
Sas ròsas, sans jamai pallir,
Fasián que créisse' e qu'embelir.
Los premiers galants s'espofèron,
E mai d'un filh venguèt becar
Monte son grand aviá brucat.

Totjorn veusa, totjorn polida,
La bèla Almuèi, que l'atge oublida,
Sans destorbe, auriá * jusqu'au bot
Fach sansir son darrièr nebot
Sans veire ablanquir son pèu * blonde.
Aquò fasiá parlar lo * monde:
Se disiá d'aval e d'amont
Qu'aviá fach pacha emb'lo * demon.
Los velhaires de Porqueirargues,
De las Sèrras, de Jovenargues,
Quand davalavan vèrs Cendràs,
L'aviàn vista de braç a braç
Embé de damas bièn blanquetas,
Dançant au son de las cliquetas,
Caupisant tolipa e muguet,
Quauqua fes Jogant a pluguet
Dins la pradariá de la Torre.
Sos vassaus, que torcián lo morre
En veire tot aquel çapanh,
Anavan, tot basset blangant
Qu'èra la mestressa dau diable.
* Portant, n'èra pas veritable:
D'un vièlh ermita ai saupegut
De monte tot aquò's vengut.
Per mièlhs n'avedre coneissença,
Me fau reprene a sa naissença
E vos drobir lo bèl portau
De Montclar, son nis pairolau.

Quand sa mèra la vicomtèssa
S'acochèt, cresián qu'i restèssa;
E cinc jorns, au pè de la crotz,
S'aginolhèt tot Codorós,
Car èra una tan bona dama!
* Anfin anava rendre l' * ama
Mès vèja-aqui que, sus aquò,
Un eliuç passa tot d'un còp

Per la fenèstra que se crèba
E que de per ela se druèba.
Una dameta, a l'èr galhar,
D'escambarlons sur un brolhard,
Davala, e per la cambra sauta
Juscas au lièch de la malauta,
Li tasta lo pols, e li ditz:

— Laissatz aquel rabaladis
De medecins, de levandièras,
Barjaus coma de bugadièiras,
E qu'embé lus mots de latin
Vos aurián lèu facha partir.
Bevètz un còp de ma fioleta,
Aquò's d'aiga d'una violeta
Que possa a rescòst dau sorelh
E vos fariá levar lo grelh
Quand auriátz un pè dins la tèrra.
L'ai causida dins mon partèrra
Exprèssi per vos: e deman
Veirètz lusir coma un diamant,
Dedins vòsta urosa faudeta
Una novèla Montclardeta
Polida coma un polit jorn,
Fresca, avivada, facha au torn
E pus blanca qu'una cotèla.
Lo gojard dins sa capitèla,
Lo baron darrièr sos merlets,
Lo rèi * mèma entre sos varlets,
Entre son Lovre e sos gendarmas,
Totes vendràn pausar las armas
Als pèses de sa polidiá.
E se quauqu'ànjol descenciá
Dessus tèrra, e que la veguèsse,
Jogariái ben que rostiguèsse
Sas alas e son blu mantèl
Au fuòc d'aquel astre * mortèl.
Mès la despichosa manida,
De malicia totjorn formida,
Los pagarà d'un cacalàs;
E se jamai pren lo colàs
Dedins l'amorosa galèra,
Es pas un enfant de la tèrra
Que li farà faire lo saut.
Mès ce que me làguia un bon pauc,
Es que, s'un jorn tomba amorosa,
La veirem * enquièta e bregosa
Coma una cata a sos minons;
E dins son amor rondinós
Serà capabla de mautraire.
Es un mau dificile a traire
Mai que lo grame dins un prat.
Mès a la lònga se porrà
Desvirar ce que nos chagrina:
Se me prenètz per sa mairina,
Li farai totes mos poders.

Ai lo braç lòng: e mos dètz dets
An describlat mai d'una chèina.
Me coneissètz pas? soi la rèina

De las Fadas dau Lengadòc.
Mai que la massa d'un bedòt
Ma bagueta n'es respetada
E ma paraula es escotada
Sus tèrra, coma dins lo * cièl.
Lo Bòn Dieu me vei de bòn uèlh;
Mon alen sent pas res lo sofre
E lo vièlh Satan, dins son gofre,
N'a pas de pus grand enemic
Que mon * poble. Anam per camin
Per consolar tot ce que plora,
E per lo michant sonar l'ora
Dau grand sopar de Baltazar.
La nuèch, mon issam camisard
Volteja sus l'èrba florida,
E lo laisse còrrer sans brida,
Per que pògue descoletar
Sa bròda d'immortalitat.
Ai cent palais dessota tèrra
Onte a la prima auba s'entèrra,
Quand a finit son carilhon,
Aquel forètge batalhon.
Los ai bastits d'una paraula
Monte nisa la cagaraula,
Au bòrd d'aqueles tomples blus
Te per te, la susor jalada
Que fistra la ròca pelada.
Es d'aquí, per mon grand escuèlh,
Que mande permenar l'orguèlh
D'aqueles ribièiras tan cranas
Que, portant barcas e tartanas,
Que lus donèt lo premièr lach.
Oublidan lo ròc requiolat
Mès i a pro de temps que cascalhe:
Fau pas qu'un malaute badalhe.
A dieu siatz! e se quauque jorn
Avètz besonh de mon secors,
Brandaretz aquela esquinleta
E veiretz, sus sa niveleta,
Butada per l'ala dels vents
Venir la Fada-dels Avens.

Almuèi grandissiá coma un pivol,
E de son castèl dins la nivol,
Sos dos uèlhs, quand se drobissián
Coma dos sorelhs lusissián
Sa fina talha d'amarina,
E son * esprit que sa mairina
Penchinava de rescondons;
Son pèu tan lis e tan sedós;
Sa camba tan fina e tan lèsta
Que corriá sans gimblar la tèsta
De las cotèlas dins lo prat;
Aquel sorire tan pebrat,
Tan maliciós que morsigava;;
Tot aquò fadava, enfuocava
Los gentilòmes auseròts
Que venián aliscats, faròts,
Usclar lus barba a sa candèla,,
En chorlant, a bèla escudèla,

Aquela emmascanta poison
Monte laissan vida o * reson.
Adejà lo de Sent-Maurice
Era mòrt sec, de son caprice;
Lo de Bèla-Pòila de Tinhac
Venguèt pus prim qu'un assinhat;
Lo joine baron de Gordosa,
Dins sa colèra despichosa,
Fauta, d'aquel temps, de fusilh,
Au ventre se trauquè'n dosilh;
Aquel dels Pònts e de Meirièira
Dètz ans ne corriguèt carrièira;
E lo còmte de Clergamòrt
Auriá ben mièlhs fach d'èstre mòrt:
Tombava dau mau de la tèrra

En veire un parièr * caractèra
* Chaca femna ne maudisiá
Mès dels òmes, * chacun disíá
De rescondons: — A! qu'es polida!
Las vièlhas: — Aquela manida
De ben segur virarà mau;
Jogariái que quauque grimaud
I a gitat la malabosena.
E sai que, per la metre en mena,
Espèra de veire un eliuç
Li portar quauque mièg-Bòn-Dieu?

III. GARDON;

Un jorn * afin, ditz mon *istoèra,
Bronzinèt lo cornet d'ivoèra
A la grand-pòrta de Montclar;
E la *voètz d'un varlet gulard
Anonça a tota la companha
Son mèstre que veníá d'Espanha
Baron de Valfòns, dels Plantiers
E d'autres plaças e quartièrs.
Aquel baron de bona raça
Se presentava a la mandressa;
Son casca èra tot englotit,
Blanc coma una ola de potin.
Sa barba grisa, onchada e rufa,
Son uèlh de chòt, son nas de trufa
Monte un còp de sabre andalós
Se quilhava d'escambarlons,
N'èran pas gaire de requista
Per una amorosa entrevista.
Amuèi adejà se risíá
Au nas dau baron que cresíá,
Embé sa figura de gralha,
D'escalabrinar la muralha
De monte tant de chivalièrs
Davalèron sans escaliers.
Mès el se gardèt ben de faire
Lo * zòli-cur, lo calinhaire
Emb'un uèlh qu'èra tot solet

Sus son morre, coma un polet,
Coma lo polet de Miquèla.
Sans li debanar sa roquèla,
Coma se fai, de compliments,
De sospirs e de seraments,
Li traguèt dessus sa faudeta
Una letra de la Fadeta.
L'a pas pus lèu legida que,
Sans explicar lo perdequé,
Presenta au baron sa man nusa.
Quau saup de qu'es aquela rusa?
De qué marcava lo papièr
En favor d'aquel vièlh tropièr?
Non sabe, perma fe! mon cònte
D'aquel miracle rèn pas còmpte.
Tant i a qu'Almuèi esposèt
E que l'an d'après aveusèt.

Veusa a vint ans, dama, barona,
De la beutat pòrta corona,
Avedre dos uèlhs que fan lèi
Mai que las pancartas dau rèi:
Aqu`ò's per ne pèdre la tèsta.
Mès ce que mai li fasiá fèsta,
Dins lo castèl qu'aviá causit,
Èra d'avedre per vesin
Un dels palais de sa mairina.
Car la fadeta pelegrina,
Que voltejava * chaca nuèch
De l'un a l'autre, a mièja-nuèch
De l'un a l'autren amièja-nuèch
Ganhava lo de las Dautunas.
Aqui venian, a bèla-unas,
Totas las fadas dau canton:
E d'abòrd la Galeison,
De l'Espineta e de Fontana,
La dau sèrre de la Cabana,
La d'Avena, aquela dau Riu,
La de Russau e de Grabieu.
La barona qu'èra aprendissa
S'i rendiá sota sa peliça
E dès que tot aquel forfolh
Era au complèt, Za! lo berrohh.
De qu'emb'aquelas rescondetas
Embassegavan las Fadetas?
Digatz-me-z-o, vos o dirai.
N'an tant dich de faus e de vrai
Dessus tot aquò, que l'oublide.
Ce que sabe, per lo solide,
Es que, dau temps dau grand congrès
Que, dins Tolosa, l'an d'après,
Se tenguèt dau* puble Fadeta,
Almuèi pòrtava la baguea,
Signe que deviá pas morir.
Quand la rèina anava corrir
Per afaire de sa corona,
D'aquela bauma, a la barona
En partent laissava las claus.

Un jorn, que dels galants pelaus

Qu'a son entorn fasián la garda,
L'enòdi preniá la Montclarda,
Ela sans far semblant de res
S'esquifa, e de ganhar lo gres.
N'a pas oublidat sa claveta
Penjolada per una veta
A son còl: e puèi quand a vist
Que dengús la vei pas, drovis
La porteta misteriosa.
I aviá longtemps qu'èra curiosa
De conóisse' aqueles crotons
Per cantons e per recantons;
Car sa mairina, que sonjava
Ce qu'a l'aurelha li penjava,
Sus sa vida i a dafendut
* Certèn corredor rescondut
Qu'après lo palais contunhava
E totjorn dins tèrra ganhava.
Mès se sap ben que, quand lo cat
Enquicòm mai a delincat,
Los rats dançan sota la taula.
Or sabiá ben la catamiaula,
Que la rèina èra luènh d'aquí.

* Alor * tremblant coma un coquin
Que vai en quauqua mala facha,
Son uèlh d'aquela negra cacha
Cèrca a furgar lo biscontorn;
Son penet qu'avança totjorn
Marche en tastant l'escuresina;
E son aurelha, que bronzina
De mila a mila pichòts bruchs,
Fai pas qu'enfuronar son prus
De saupre ce qu'ailai se passa.
Tantòst la cròta n'es tan bassa
Que li fau marchar d'apautons
E faire au sòu fòrça potons.
Tantòst de nautas colonadas
D'un issam de ratapenadas
Fan ressortir l'òrre fron-fron.
Tantòst son sang jala d'orror,
E sent quicòm que l'enfachina
Quand sa pesada escrapochina
Un grapaud coma un palhasson,
Que, per sa darrièra cançon,
Li manda un coà! de tala sòrta
Que l'auriá facha tombar mòrta,
S'aviá pas vist un pichòt jorn,
Coma una mena d'escabord
Que de luènh, de bièn luènh, poncheja.
Vos demande s'escarpineja
De vèrs lo bièn urós jornet
Que li fai veire son lunet.
Mès puèi, en virant sus la drecha,
Veguèt, dins una cròta estrecha.
— De que veguèt?... Lo saupretz lèu;
Car ce que rèsta es lo pus bèu,
O se volètz es lo pus pire.
Aviá oublidat de vos dire
Que la bauma es pa'n quiu de sac,

Mès un lòng corredor traçat
Per man de Fada, e que vèn córrer
Sota lo sèrre de la Torre;
E puèi quand arriva a Valfòns
Desbocha a l'aven de la fònt.

Ara contunhem ma sorneta.
Disiàm donc que la baroneta
Veguèt, dessus un tapis vèrd
Ombrat per la rama d'un vèrm,
Un garçonnet que fasiá nòna,
Bèu coma l'ànjol que l'òm sòna
Quand òm pantaïsssa, a quatòrze ans,
Princesa, o filha de paisans.
Se fai coïssin d'una dorqueta,
E dins sa man una forqueta
Tomba aflauida a son costat.
Son pèu lòng, * blonde, es arreatat
Per una corona de sanha,
De giroflada de montanha,
De jonc, de rousset, de greissons,
Tot l'entorn, un fum de peissons,
Vairons, sòfias, lòcas, vernhièira,
Groga, argenta pepinièira,
Dedins los mila rajolets
Que naisson coma de bolets
De dessota * chaca lauseta.

En lo veire, nòsta veusetà
A lèu finit de tremolar,
E, dins son * cur reviscolat,
Un sang pus caud comença a córrer.
S'apròcha d'aquel polit morre
De cauta a cauta: e son fandau
D'aquel frònt cocha lo moïssau
Que sus sa gauta volastreja.

Mès dès que l'endormit s'aigreja,
Drobis un uèlh, ne drobis dos,
Estira sos braces en crotz,
Dins son aigueta se miralha,
Se sonlèva * anfin e s'adralha;
L'un sus l'autre lus uèlhs bracats,
Rèstan muts e coma emmascats.
Car d'èstre * immortèl, d'èstre Fada
Vos sauva pas d'una grifada
Mès dès que l'endormit s'aigreja,
Drobis un uèlh, ne drobis dos,
Estira sos braces en crotz.,
Dins son aigueta se miralha.,
Se sonlèva * anfin e s'adralha;
L'un sus l'autre lus uèlhs bracats,
Rèstan muts e coma emmascats..
Car d'èstre * immortèl, d'èstre Fada
Vos sauva pas d'una grifada.,
Quand l'amor vòu vos la fichar..
Or fau vos dire sans marchar
Pus esavant, qu'aquel joine òme
Era quicòm de mai qu'un òme.
* Maugrè tot son èr cadèlas,

Sos uèlhs timides, blus e cars,
Sa gauteta de domaisèla
Florida coma una rosèla;
* Maugrè qu'a pena son menton
D'un pessègre aga lo coton;
Se l'òm voliá son * baptistoèra,,
Lo faudriá cercar dins l' * istoèra
Dau * deluge: e dins lo canton
Lo * monde li dison Gardon.
Nòstes amorós s'espinchavan,,
A pichòts passes s'apochavan,
E l'un per l'autre enfachinats
Se trobèron lèu nas a nas.
Sans vos o dire, avètz ben fiança
Que restèron pas en sociança
A s'espincar lo blanc de l'uèlh,,
Sans se dire quicòm de mièlhs.
Puèi quand òm se sent veusa e Fada
E d'una prima amor coifada,,
Quand òm sap qu'òm deu pas morir,
Qu'òm crenh pas diable, ni chaurit,
Om fai pas tròp la despichosa.
E puèi, coma ditz * monsur Chosa,
Ce que femna vòu, Dieu lo vòu.
* Anfin quand, de son pichòt dòu,
L'escabord mascara la tèrra,
Almuèi fila e se desentèrra
Au pichòt tròt, per pas riscar
Que sas gents vèngan la cercar.
L'endeman * mema permenada;
Mès grapaud,, ni ratapenada,
Aquesta fes, li fan pas paur.

Era nècia de son raiòu!
De la fenèstra de la torre,
Aimava de lo veire córrer
En mila e mila biscontorns,,
Quand, linde coma los bèus jorns,
Dins son encastre de vigièira,,
De son aigueta risolièira,,
Au Ròse pòrta la pension.
Mès quand roge coma un lessiu
Rutla furiós de las Cevenas,
En recrutant las mila venas
Que lo * cièl li bòja a plen trauç;
Quand vèn,, en bramant coma un brau,
De Valfòns sabranlar la torre,
Es * alòr qu'Almuèi vouríá porre
Partatjar son tròne azartós
En essugant, de sos potons,,
Lo frònt escumós dau pirata.
Dau temps que lo tonèrra esclata,,
Ela drecha sus un merlet,,
Sanlada, per tot mantelet,
De son amor, ritz de la pluèja,,
De l'eliuç, de la grèla irètja.
Tota a son amorós orguèlh,,
Tant que pòt s'estendre son uèlh,
Coma se pavona e se carra,
Quand son galant, sans cridar gara,

Emmena prats, ostaus, molins!
E dins tot aquel margolis,,
Plors de raja e siules d'alarma,
Son uèlh tròba pas una lama;
Car dins aquel embolhnador,
Vei pas res que son bèu Gardon!

IV. BARBAJOU.

Dempuèi vint ans aquò durava,
E sa marina l'inhorava,
Tant bièn gardavan lo chut-chut;
E gara se l'aviá sachut!
Mès totes los fuòcs s'atupisson;
Totes los ponchons s'abessisson
E, sur que tot, lo de l'amor.
Almuèi vesia, de jorn en jorn,
De setmanada en setmanada,
Que lo gost de la permenada,,
* Chès son galant, totjorn creissia
Que * chaca fes que sortissia
Metia sa pus polida vèsta,
Son pantalon de granda fèsta;
E puèi totjorn avia quicòm
Quauque affaire au burèu de Còmps:
Còmps, o sabètz, es lo vilatge
Monte Gardon paga deimatge
Au Ròse, son mètstre e senhor.
D'autres fes prenia son vinhon,
Co disia per anar fa pesca,
E garnir, de vernhièira fresca,
La taula de la baronia
Mès puèi quand tardet revenia
Sans un turgan, sans una lòca
Avia totjorn quauqua enchivòca
Quauqua finta, per far passar
La bancarota de son sac.
N'i avia ben pro per la barona
Que, * jalosa coma una mona,
En veire vermar sos potons,,
Se pensava de rescondon,
Que tot' aquelas permenadas
Eran pas que de polinadas.
La pauròta ne sansissia
Dejà son frònt se fronzissia
Se fondiá coma una candéla,
E s'èra pa'stada * immortalèla,
Benlèu n'auria vougut de mens.

Per sortir d'aquel pensament
Que la trigòssa e que l'abonda,
Un bèu jorn, se * chanja en ironda,
D'un còp de bagueta; e se'n vai
Lòng de la grava, coma fai
Aquila bestiòla avivada
Qu'en volastrejant pren civada.
Tot en caçant los moissalets,
Dins sos cent mila rivolets;
De son aliron que desplega

Tot en fasent una espartega,
 Nòste maliciós barbajòu
 De l'uèlh quita pas lo rajòu
 De son * desartur calinhaire.
 D'en primièr, li veguèt ben faire
 Quauquas grimaças, sans façon,
 Quand la sorça de Moredon,
 De la tèrra appena espelida,
 Dins son uèlh vèn faire dormida;
 Mès aquò n'es pas qu'un enfant
 Qu'envala sans * charmar sa fam.
 Lo vei ben, tustant las vigièiras
 Sans faire pausa, a las bergièiras,
 Qu'i vènon lavar lus menets,
 Traire un amistós bonjornet;
 Mès tot aquò n'es pas lo diable!
 Que ditz Marcial faire l'aimable
 E lo pavon, es pa'n pecat;
 I a pas aqui per foità'n cat;
 Aquò passa coma de burre:
 — Voi! ditz l'aucèl, mès qu'aquò dure.
 Per ma fe! durèt pas lòngetemps.
 Tot aquel menut passa-temps,
 Sas enfantonas resquilhetas,
 Sas grimaças a las filhetas,
 Tot aquò n'èra pas qu'un fion
 Afin de mièlh trompar l'espion.
 Mès quand de luènh vei La Blanquièira,
 Quita sa mina risolièira,
 Ritz pus bas, marcha pus plan,
 Fai lo seriós, coma un galant
 Que, s'anant far nòvi, fai fèsta
 De passar per òme de tèsta..
 En mantèl blu, nòste corriòu
 S'avança * anfin au pas dau buòu.
 En veire quel as minganèlas,
 Aqueles torns de porcinèlas,
 Nosta aucelina en pichòt-dòu
 Se sopçona quicòm de nòu;
 Surtot quand vei, detràs un vige,
 Un morre plen de flaunhardtge,
 Talha de lòca,, uèlh de vairon,
 S'avançar vèrs lo graveiron.
 Dessús sa canhòta una desca
 Degotant sus sa gauta fresca,
 E sota son aissèla un banc,
 * Anfin un bacèl a sa man,
 Tot aquò sent la bugadièira,
 Mès a sa roja potonièira,
 A son pèu tan bièn aliscat,
 A son alen tan sufoscat,
 Sur que tot a son * cur que tròta
 E sonleva sa matelòta,
 Om sent que vèn per quicòm mai
 Que per gardonejar son fais.
 D'abòrd, en de platas limpetas,
 S'amusa a faire de sopetas,
 Per aquiçar lo galant blu
 Que dort coma un * moine au salut.
 Puèi, quand vei qu'a dormir s'entèsta,

D'un calhalàs coma la tèsta
Embolna son linde miralh
Qu'au * cièl regisclam en cristal,
En mila colors s'i sorelha
E redavala en carga-pelha.
Mès après, quand sent qu'a bièn pro
Fach lo colòbre e lo gabron,
Se met a l'òbra despestilha
Son apolon, e rebostilha
Son cotilhon de camelòt
* Anfin tira de son esclòp
Un penet tan manit, tan tendre
Qu'òm * trambra qu'un gresilh, lo mendre,
Lo maque e lo faga artelhar.
Mès ela,, sans se'n esfraiar
Coma s'anava sus l'erbeta
Avança una ardidada cambeta,
Tasta l'aiga embé son artelh,
Trempa una arpa * jusqu'au botelh,
Ne trempa doas; e quand es facha
A la frescor, lèu se despacha
De faire escumar son sabon.
Pren * chaca pèça per un bot,
Dins l'aiga linda la bandeja,
Dessus son banc la baceleja,
La tòrç la pica a torn de braç
E puèi grifa que grifaràs.

Or Gardon, que l'espicha faire,
Emb'aquel manège grifaire
Preniá tan e tan bèl * plesir
Que rèsta aqui coma enclausit,,
Sans pensar qu'a d'autra besonha,,
Que mai d'un prat se seca e fonha,
E qu'ençaval mai d'un molin,
Sans el, badalha assecarlit,,
Coma un peisson sus lo restoble.
Mès l'amor, qu'i fai veire doble,
Que fai un crana d'un poitron
E d'un neciàs un Ciceron,,
Quauqua fes, virant la medalha,
* Chanja los savants en marmalha,
E fai un enfant d'un mièg-dieu,
Pas qu'en li faire la cassiu.
Regardatz-lo, lo fièr compaire
Que, coma un Jupitèr tronaire,
Quand met son bonet de travèrs,
Bota la natura a l'envèrs;
Regardatz-lo, coma badina
E fai trepar son aigadina,
Pus caessant e pus somés
Qu'un anhelon de quatre mes!
Espinchatz-lo coma ribeja!
Espinchatz-lo coma escumeja
De sabonada e de * plesir;
E coma son rial fronzit
D'una amorosa vesiadura
En cascalhant passa, cordura
Entre aqueles dos blancs penets
Que manja de sos potonets!

En veire l'èr de la donzèla,
L'òm compren que la domaisèla
Era facha emb'aquel daquòs,
E qu'es pas per lo primièr còp
Que la Blanquieirenca Bresita
De Gardon reçaç la visita:
E * mema sans ne mau pensar
Crese qu'avián afiançat.

Mès entrament, paura irondetà,
De qué fasiás de rescondeta?
De qué te sèrvon ta beautat,
Ton titre d'immortalitat,
Ta bagueta devinharèla
E ton castèl e ta torrèla?
* Temoèn de tot aquel trimal,
La paura sus un secal
Se ten sans bolegar de plaça;
E sent quicòm, coma una glaça,
Dons sas cervèlas escalar
Puèi dins sos arpions davalar.
Envalant, a bèla escudèla,
Lo triste mès de regardèla,
Lo paure aucelet dau Bòn-Dieu
Oublida son chi-ri-chiu- chiu!
Mès quand, lassa de far sa plega
Emb'aquel jòc de fernetega,
La fiançada de Gardon
Laissa aquí banc e bugador;
Quand oublidant e paire e maire,
Au rajòu de son calinaire
Urosa, se laissa emmenar,
Sans veire esavant, sans canar
Lo camin qu'es davant sos passes;
Quand òm vei pas pus que sos braces
Se sonlevar de temps en temps,
E que l'amor sus ela estend
Una misteriosa ondada,
O t per * alòr nòste aucèl Fada
Li tèn pas pus: sa * jalsiá
Tira dau som de son gosièr
Un d'aqueles siules de l'* ama,
Darrièrs escalons de la gama,
Siules de vengença e de mòrt!

Pas pus de pietat, de remòrs,
Pas pus de perdon! De son ala,
Que buta una raja enfernala,
Fend l'èr; car sos conselhs son pres.
Lo lòng d'aquel valon tan fesc,
Monte Galeison ribaneja,
La vèja-aquí qu'escarpineja;
Laissa Cendràs Guilhèm, Sent-Pau,
Passa Sent- Martin de Bobau;
Puèi de Lausera sauertosa
Quand vei la cima escalabrosa,
S'arrèsta, e tomba coma un plomb,
Sus lo negre e desèrt valon,
Monte, d'una' mata de bossa,
Galeison nais e pren l'escorsa.

La Fadeta d'aquel canton,
 Acogonchada en escauton,
 Coma un * talhur dessús sa banca,
 Dins un * plis de sa rauba blanca
 Tri ava un fricòt d' arcielons.
 Un pelegrin, de sos pelons,
 Pompona sa tèsta * immortalèla,
 E de son beguin de * dantèla,
 Quand l'aura los fai balotar,
 S'amusa a la decanhotar.
 En veire davalar l'ironda,
 Pus drech, pus viu qu'un còp de fronda,
 E lo bastonet de cornièr
 Qu'entre son bequet manteniá
 La Galeisona, qu'es lurada,
 Reconois lèu sa camarada
 Que soventas fes servissiá
 * D'eida-de-camp, amai d'uissièr,
 Per portar l'òrdre de la rèina.
 Mès Almuèis, dau mau que la gèina
 Sans descatar lo secrèt,
 Li ditz: — Ma * sureta, un decret
 « De nòsta maïstra e Grand-Fada
 « Comanda, per aquesta annada,
 « Un * deluge tan fòrt, qu'aquel
 Dau pèra Noè, pròchi d'el,
 « Serà pas pus qu'una aigadina:
 « E * mèma, a la cort, se rondina
 « Tot basset que, per lo punir,
 La fin dau * monde dèu venir,
 « Non sai per quinta malafacha.
 < Tant i a que tot se despacha
 E d'aimamont e d'aiçaval.
 « Las nivols son en grand trabalh
 « D'embotelhar vèrs Aigas-Mòrtas,
 E lo marin que las empòrta
 « Crònta Lausera, d'un bòn pas,
 « N'a fach totara un bòn clapàs.
 « Mai que vos làguie e vos sansiga,
 Fau que vòste * zèla * oubeïga,
 « Car la rèina entend pas * reson.
 Anatz de Vòste Galeison
 Derevelhar l'imor graulosa;
 E de Sauvatge a la Mialosa
 « Per sèrres, ròcas e pesquièrs,
 Destapar totes los * enquièts.
 « Que tot bronziga, que tot rage;
 De pluèja, de grèla, d'auratge
 Espavordissètz lo canton;
 E que las fonzas, de pertot,
 « Embé los sèrres aplanadas,
 « Coma de rojas esplanadas,
 Laisser pas qu'un nivèl de mòrt.

La Fadeta aguèt mal de còr
 De ce que deu faire son * zèla.
 E vos tanben, Madomaisèla
 Que, de rescòst, me legissètz,
 Dins vòstra * ama ne fernissètz.

Se teniàtz dins vòstas manetas
 La rèina d'aquelas Fadetas,
 Li fariàtz un michant partit.
 Atanben fau vos avertir
 Qu'èra pas * vrai ce que contava,
 E que l'ironda l'eventava
 Pas que per se faire ajudar
 Dins lo plan qu'aviá * decidat
 Per venjar son amor traïda.
 Mès la raioleta embloïda,
 Que sap pas res de tot aquò,
 Sosqueja, tremola; soncàs
 En * oubeïssenta is sent a Fadeta,
 Se sonleva, pren sa bagueta,
 E laissant aqui sos bolets,
 Vai per sèrres e trescolets
 Faire valer son ordonança.
 En acomençant la grand-dança
 * Chaca fes que son bastonet
 Drobis un novèl robinet,
 Lo lòng de sa gauta engoïssosa,
 Una larmeta pietadosa
 Laura, e voi coflar lo rajòu.
 Mès nòste * jalós barbajòu
 Que, dins lo mau que lo trigòssa,
 * Raïva pas que plaga e que bossa,
 La possa, l'encita e li mes
 Sota los uèlhs ce qu'es promés
 A tota Fada que reguitna
 Crònta la * roïala consigna.
 E las vèja-aqui totas doas
 Bombant, virapassant los ròcs,
 Traucant lo * cièl, molzent las nivols,
 Aplanant las maulas als pivols,
 Lo sèrre au gravàs argentat,
 La baita au castèl merletat.
 E d'ont mai Galeison coflava,
 D'ont mai l'ironda rampelava,
 De sos * canticas de * demon,
 Totas las gorgas d'ailamont.
 Jamai, jamai, parièr * deluge
 Non tombèt tan fòrt e tan druge.
 Ostaus, òmes, femnas, tot part;
 D'aquel bolhon tot pren sa part:
 E lo qu'escala la montanha,
 Per se sauvar, res mai non ganha
 Que d'anar beure un pauc mai naut.

V. PAURA BRESITA!

Galeison fai bofar son aiga e suspren par lo desbòrd subran de son cors, Gardon (son mèstre e son rival / qu'es totjorn pus tard au trabalh que calinhava sa bugadièra, encausa de la gelosiá d'Almuèi e del deluvi, e castigada amb cruseltat: son còs serà emportat fins a la mar:

Sans susari, sans crotz, sans classes
 Escortat per los corbatasses.

VI. BRUTUS

La Galeisona vitima d'Almuèi, se'n vai trobar la Reina de las Fadas qu'es en Conselh a Carcassona, e li conta tot ço que s'es passat. Un procès es dubert... Sèm ara al moment que vai èsser renduda la senténcia..

* Chaca temoèn, per lo pus fin,
Aviá debanat sa fusada;
E * chaca fes, per l'acusada
Lo procès s'ennegresissiá
Quand, tot d'un còp, la Fada-uissièr
A dos batents drobis la pòrta
Almuèi retomba mièja- mòrta
E peta au sòu coma un fedon,
En veire s'avançar Gardon
Que li pòrta lo còp de * graça;
Gardon, que marcha a la mandrassa,
Palle, bochard, despantolhat,
Lo pèu lòng, cendrós embolhat,
Sa dorca d'un crespon sanlada.
Quand d'una * voètz gargamelada
A finit sa depausicion,
Sans mau-valença, sans passion;
Quand d'un regard la caravira,
D'un regard triste e pietadós
Que li rapèla, d'un èr doç,
Lus bèus vint ans de fringadissa,
E li fai tendra charpadissa;
O! per * alòr la Fada-cort,
Sans mai escotar de discors,

Coma un sol òme, tota entièra
Lèva lo quiu de la cadieira;
E puèi * chacuna, en defilant,
Trai un bastonet negre o blanc
Dins lo fandau de la marjòrta.

La rèina * alòr, d'una * voètz fòrta,
Coma Brutús quand legissiá
L'arrèst de mòrt que maudissiá
Entre doas pèls son * cur de pèra
Fai ressentir, d'un èr sevèra,
Los quauques mòts qu'anatz ausir:

— Almuèi! quand de mon bòn * plesir
T'ai presa sota ma tutèla;
* Maugrè ta naissença * mortèla,
Quand t'ai, per mon tròp de bontat,
Vacinat l'immortalitat;
Quand, polida entre las polidas
E pèrta entre las margaridas,
Fasiás crebar de * jalsiá
Tot mon * poble que te cresiá
Quicòm de mai que ma filhòla;
Qu'au m'auriá dich qu'una raiòla,
Qu'un enfant bastit de limon,
Pus fièra que lo vièlh * demon,
Un jorn, me raubant mon tonèrra,
Voudriá virapassar la tèrra
E mas lèis, sans ma permission?

Quau m'auriá dich, maladiccion!
 Quand te vesíai tan pietadosa,
 Ton bona e pas res amorosa,
 Qu'un jorn prendriás tant de * plesir
 A te lacar, t'ensagnosir
 Dedins la fangosa tuadoira
 D'una * jalosa venjadoira?
 Quau m'auriá?... mès tant pis per tu!
 Los regrèts aponchan pa'n fus.
 De ton mesfach la taça es plena;
 E quand voudriái vermar ta pena,
 La lèi, qu'es pus fòrta que ieu,
 Vòu te castiar coma se deu.
 Escota sa paraula rèina:
 Almuèi serà mesa a la gèina.
 * Chanjada en ròca d'armetlat,
 D'aquel palais ensorcelat
 L'òngtemps susplombarà l'intrada;
 E, per mièlhs punir sa baudrada
 Per aqui de monte a pecat,
 * Chaca * soèr entendrà picar
 Un fantasticièr martelage,
 Per embeunhar lo bacelatge
 Que tant, tant, la fasiá fardar,
 Quand Gardon s'èra embugadat.
 Aurà bèu pregar, faire plèti,
 Restarà riblada a son sèti,
 * Jusqu'au grand jorn monte Gardon
 Vèirà venir lo bugador
 D'una lavaira matinièira,
 Pas res maissa, ni cancanièira,
 Sermant son vin, traita au mestièr,
 Brolhada embé l'aigardentièr,
 Per remplaçar sa paura mòrta.

Es per ensin que sus la pòrta
 aquel baumàs abandonat,
 Aquel calhau encadenat
 Es pas res de mens que lo morre
 De la barona de la Torre:
 E se rèsta aqui mai e mai,
 S'òm entend, sans cessar jamai,
 Aquel fachinièr tintamara,
 Es qu'an pas trobat * juscas ara,
 Dins la bugadièra nacion,
 De qué * ramplir la condicion
 Que deu levar l'enfachinatge.
 Sus aquò, * bonsoèr! e bon viatge!
 Quand mon paraulis noiricièr
 * Juscas aqui se gandissiá
 Lo jorn ponchegèt sus lo sèrre,
 Lo gal cantèt, ieu me'n anèrre.

JANSEMIN

Aqueste poèma es un cant a la glòria de Jansemin, lo poèta mai popular del moment, e tanben una afirmacion de La Fara-Alès de trabalhar coma lo cantaire agenés, a la sauvacion de l'occitan. Poèma

interessant, non pas que l'inspiracion siaga nòva, mas per qué constituís, aprèp lo de Fabre d'Olivet e dins lo meteís temps que lo de Ranchèr, un biais de descobèrta d'Occitania. Aquela descobèrta se complís dins una reconoissença dubla: la presa de consciéncia d'una perenitat lingüística que vai de Pèire Vidal a Jansemin, en passant per Godolin e l'abat Fabre; e lo sentiment d'una unirái occitana, de Ròse fins a Ador.

Fraire! quand la Fada gascona,
Que totes dos nos apreniá
Tu, sus los bòrds de la Garona,
Dessota un prunièr-perdigona,
E ieu, dessota un castanhièr,
Nos atrobèt pro d'estigança
Per faire nòste torn de França;
A tu, qu'aviás lo timbre clar,
Un bèu còfre de catedrala,
Te donèt, per passar ta bala,
Una trompeta, una timbala,
A ieu un pifre fendasclat.

Atanben quand, sortits de classa,
A cantar sols nos ensagèm,
Veguèm lèu ta ronflanta bassa
Au * large se far faire plaça
A través las pòrtas d'Agén.

Te veguèm, a pena defòra,
Baujolat per * Clemança-Isòra
De son gloriós agalancièr,
E dau temps que Paris s'afòla
Per lo minhòt dau Capitòla,
A pena l'* ecò de Bretòla
Rebetis mon vèrs fatrassier.

Canta nòsta vièlha Provença!
Canta- la, dau Ròse a l'Ador!
E per pentir dins sa cresença
La franchimada mau-valença,
Lèva-te, novèl trobador!
Vai, vai dire a l'Academia
Se sèm bastards dins sa familha!
Que * chès los rèis cante a l'engrais
La flaunharditge * parisièna!
De vòsta lenga * citoièna
Per Dieu sol deu fumar l'antièna.
Canta, canta! ieu pifrarai.

Encara s'èra la * victoèra
Que-z-a destronat lo * patoès!
Coma vesèm dedins l' * istoèra
S'escrafar * jusqu'au baptistèra
Dau lengatge dels vièlhs * gauloès.
Mès es pas que per eiritatge
Es pas qu'a fòrça d'issartatge,
De mescladis, de vira-torns,
Que veguèm una cort * jalosa,
En eiritant d'una fialosa,
Desmonedar dedins Tolosa
Lo parlar d'òr dels trobadors.

A tu donc Godolin per paire,
Druge gavèl d'un vièlh cabús!
A tu lo d'aut! e per compaire
Pèire Vidau, Gaston-Febús!
A ieu los èrs de rabaleta,
La titara mendrigoleta;
A ieu lo borigal qu'aiman;
A ieu lo pichòt vèrs tan gabre;
A ieu per pairin l' * abbè Fabre;
Mès a totes dos un bòn sabre
Per nos gardar dau franchimand.

De ton enfança aubalestrièira
Ai caressat lo SOVENIR;
E tas jòias de la carrièira,
Los plors de ta nòbla paurièira,
M'an fach plorar, rire e fernir.
Me soi miralhat dins ton * ama;
Me soi chabusclat dins sa flama,
Sans esperar de l'embeunhar.
Embé tu ai plorat mon garri,
Prèchi de ton grand au susari,
E, coma tu, au seminari,
Ai trempat l'arpa au codonhat.

Ai, embé tu, de l'AIGLA- BLANCA,
Plorat los aiglons desmairats
Que voltejan de branca en branca
E, dins lus naufrage, per planca,
Au tieu ai maridat mon braç.
Mès, de ta nòbla fernetega
Quand tombèt, per me faire lega,
L'AVUGLE DE CATEL-CULHIER
Devinhère * alòr la crosada
Qu'aviái tant de temps pantaissada,
E de nòsta lenga aveusada
Saludère lo merulhièr.

Marcha donc! marcha a l'avant-garda!
Per Ròse e Garona tabò!
E veiràs mai d'una cocarda
Darrièr tu, tiralhurda ausarda,
Se penchinar druge e de bòn.
Mès davant que nòstas mostachas
Se mesclen, faguem nòstas pachas,
Bòns còmptes fan los bòns amics:
Ni per rèis, ni per republica
Cantarà pas nòsta musica
E totjorn de la politica
Forviarem los fangós camins.

E de qué li fan au poèta,
Surtot au poèta gascon
Qu'un èr * libre, coma a l' * aloèta,
Un pauc de tabac dins sa * boèta
E de vin vièlh dins son flaçon?
Quau que finhòle au * roial sèti,
Es pas el que vai faire plèti
E mandronejar d'a ginolhs;
Es pas el, filh dal Capitòla,

Qu'a * chaca nòva manipòla,
Fai clenar damant * chaca idòla
Lo fièr parlar dels Capitols.

Es pas el que fai tòmba-lèva
Au crònta-pes d'un vent chanjant;
Es pas el que, d'una man grèva,
Per plaire au sorelh que se lèva,
Sofleta lo sorelh cochant.
Es pas son timbre patriòta,
Qu'entona en rima iscariòta
Te Deums ni charavaris;
E que, renonçant son enfança,
Vai quetar, * maugrè sa sapiança,
Dessus son brevet de * Clemança,
Lo crònta-signe de Paris.

Es per tu! car se ton vèrs * libre
Au * puble a prestat, quauque còp,
Son talh vispre e son fièr calibre,
Au malur rarament ton libre
Ne fai sentir lo crònta-còp
Es pas un flih de ton esclapa
Que, * suivant d'onte lo chin japa,
Vira, revira, e qu'*oubeïs
A la capriça * avanturièira
Dau palais e de la carrièira:
Ta musa, tròp nòbla chambrièira,
Deu pas servir que son país.

L'abit de Sagati

Balham pas qu'un tròç d'aqueste poëma que nos mòstra lo biais del parlaire en vèrs que saup èsser La Fara-Alès que conois plan consi cal menar son legeire fins al fach en seguir lo camin dels escolans. Aquò's pas, de segur, de poësia, per nòstre vejaire d'ara, mas lo tèxt manca pas d'un quicòm d'agradós, tot de simplicitat e de malícia risolenta.

Avèm ja fach una passejada dins l'enfança del poëta, avèm assistit a sos jòcs e a sas leiçons de latin, quora comença l'istòria del tròç que donam: la promessa facha al mainatge per son oncle que cargariá per Pascas un abit de sagati roge, prèmi de son trabalh a l'escòla Las cassòlas de la cosina, miralhs pel còp an rendut un jutjament qu'agrada al jovent. De qué ne dirà la carrièra?

Es pas tot d'èstre bèu sota la cheminièira
E d'èstre pa'n eròs que per sa cosinièira,
Se l'òm pòt pas anar permenar son orguèlh
De l'Ala au Lion d'Or, de la Ròca au Pònt-Vièlh,
E far lega emb'aquela enfantuèha entissada
Que m'a tan reprochat ma vèsta petaçada.
— A! * Messius, me disiái davalant l'escalièr,
La tèsta en l'èr, lo còr pus drech qu'un semalièr,
A! * Messius de la Plaça e de la Vila-Nòva
« Que fasiátz tan los fièrs d'una faquina nòva,
« Crònta mon abit roge, a! venètz vos fretar!

Venètz, de * jalsiá vos farai espetar.
Tot en barbotissent ma menaça gloriosa,
Tirave lo * guichet d'una man orgulhosa:

E la mina seriosa, emb'un èr plan pausèt
 Coma Napoleon lo primièr còp qu'ausèt
 Mostrar dins lo Senat sa rauba emperiala,
 Drobbisse lo batant que sus son galon quiala.
 Avant de me lançar me taste de pertot,
 D'un darrièr còp de man engonce mon menton,
 Cambre mon amaluc, fau foitar ma badina,
 Pause * anfin au peiral ma cambra muscadina.
 A pena l'ai pausada, un crit part: — Vèja-lo!
 A l'abit de sagati! e, coma s'ère un lop,
 Mila crits, mila dets se guihan vèrs ma pòrta
 Ieu, paure! en me vesent aculit de la sòrta,
 Vos demande se lèu rintrère mon botelh.
 Un moment entre ieu vau per prene conselh.
 Ai ben reconegut la tropa badarèla,
 Amai lo traite amic que, d'una * ama borrèla,
 Avia vendut la mècha au malin abelhièr
 E fai premièr violon emb'aquel revelhièr.
 Me reprene a la fin: a me crenta espolsada,
 * Jusqu'au mièg dau carrau saute d'una ronsada.
 — Vèja-lo! Vèja-lo! — Zo! m'estreme tornar:
 Ressòrte Vèja-lo! Mès dejà lo femnat,
 Qu'avertis l'idolar d'aquel dròlle d'orquèstra,
 Desarta son miralh, per corre'a sa fenèstra,
 E de sos cacalàs maridant lo chaurit,
 Fai lo segond dessus a mon charavari.

L'enfant ensaja de tornar sortir per salvar son onor, mas capita pas; tot lo mond sembla contra el, e dintra cap baissat a son ostal.

Escampant, estripant tot aquel arnés nòu,
 A l'ostau tot lo jorn rabalère mon dòu,
 Sans ausar solament espinchar la carrièira.
 Lo sagati maudich ganhèt vèrs la fripièira:
 Sus un ase, dempuèi, l'ai revist a chival
 Far dançar la dragèia au darrièr carnaval.

La Romèca

Encara un poëma ont La Fara-Alès daissa còrrer son imaginacion que se complai dins lo fantastic; mas aici l'evocacion es mai sorna: un còp cantat l'encantament del paradís terrèstre, sèm convidats als venjaments e als castigs que Donadiu presentava aital: — Voilà donc les êtres fantastiques et malfaisants, dont la Romèca est un des échantillons les mieux réussis, créés pour la punition d'une foule d'Eves posthumes, et destinées à remplacer, dans le monde chrétien, les furies païennes, mères des vengeances divines et des remords. Le poète nous montre à l'œuvre son affreuse bête légendaire, et il faut avouer que son tableau, pareil aux représentations sculptées ou peintes du Moyen-Age où les démons s'acharnent après les damnés, est tout à fait achevé et brossé de main de maître.

Quauque temps davant lo * deluge,
 Quand l'òme pus fort e pus druge
 Çai viviá quauques nòu cents ans;
 Quand la tèrra vièrja e tebesa,
 Fruchava * maugrè la peresa
 E lo pauc-saupre dels paisans;

* Alòr que la raça adamenca,
Sans * ranfòrt d'aire e de trenca,
Culissiá sans res semenar;
E que, sans maçons, sans manòbras,
Coneissiá pas res que doas òbras,
Faire l'amor e permenar:
O! d'aquel temps, las filhas d'Eva
Coma lo sorelh quand se lèva,
Rogejavan dins lus printemps,
Frescas, galòias verturiosas,
E dins lus venas santarosas,
Un sang linde corriá lòngetemps.
Dessus lus cor pas ges de taras,
Pas ges de bubas, ni de garas,
Pas ges de derbese farnós
Ni d'aquelas fòrmas talhudas,
Ni d'aquelas talhas malhudas,
Sagatas d'un soc vermenós.
Car lus pèras, raça fruchièira,
A la gargòta, a la longièira
Anavan pas brutlar lus sang;
E, sans plurèsi, sans catarri,
Sans * cirusièn., sans poticari,
Passavan lus vida en caçant..
Tanben d'aquelas domaisèlas
Las gautas, color de rosèlas,
Fresquejava'n brave sassic:
A pena, a pena lus visatge,
Après tres cents ans de fringatge,
Acomençava de passir.

Or d'aquel temps èra la mòda
Que los Anjols qu'avián la bròda
De lus * immortalas cançons,
De la celèsta capitala
Sabián s'esquifar d'un còp d'ala,
E, coma un tropèl de quinsons
Sauvadors dau nis de la mèra,
S'esparpalhavan dessus tèrra,
Quau dau miègjorn, quau vèrs lo nòrd:
Lus parpalhona polinada
Sus la natura bracanada
Espodrant sos alirons d'òr.
Entre las flors que rogejavan,
Que bluejavan., blanchejavan,
Sota lo poton dau sorelh;
Entre la musica aucelina
Qu'a l'auba cantava matina
En s'endevenent per parelh;
Pa'na ròsa tan saborosa,
Pa'na tolipa tan gloriosa
Coma aquelas filhas d'Adam;
Pa'n rossinhòu pa'na linhòta
Que poguèsse embeunhar la nòta
De lus timbre linde e drindant..

D'abòrd l'anjonenca brigada
Dins la primièira sassigada,
Ausava pas tròp virar l'uèlh
Vèrs la coqueta farandona

D'aquela nacion pecadona
Qu'aviá pas bòn renom au * cièl.
Per-'qui'n amont, mai d'una caça,
S'èra parlat d'aquela raça;
E dins los * eternèls postats,
En remontant son * batistoèra,
Se maneflejava una * istoèra
D'una poma, d'un serpatàs
E d'una femna vanitosa
Que, d'una dentada costosa,
Dins la gèrme enganèt son creis.
Tot aquò, per la tropa alada,
Sentiá'n pauc la fata brutlada;
Tanben se tèn luènh; * chacun crei
De s'ensofrar se se sarrava;
Car Sent Michèu, quand lus charrava,
Lus disiá qu'aquò se preniá

Mès perqué restar 'qu'i'n sociança,
L'uèlh fadat,, l'ala que cadança?
Per de qué vèrs son pijonièr
Se dreissa pas viva, expandida?

Perqué flaqueja estabordida,
Coma un grelh d'èli darrièrenc?
Lo perqué n'es pas bièn estrange:
E coma lus disia l'Arcàngel,
Aquò's un dacòs que se pren.

Vos fisetz pas qu'ane vos faire
Un lòng menut d'aquel afaire
E d'aquel traçan amorós
Qu'aici dedins porriá pas caupre;
Se sètz curios de ne mai saupre
Sus tot'aqueles alairons,
Pode vos dire * onte demòran:
En co d'un Anglés nommat Mòro
Los atrobaretz enressats,
Daurats, fardats de man de mèstre.
Mès ieu que languisse de rèstre
Au crosador, coma pensatz,
Vos dirai a la rambalhada
Qu'aquela joinessa adrallhada
Finiguèt per s'endevenir.

Quau sap s'après aquela falta
Quand los Anjols, de cauta a cauta,
Rintrèron d'un èr escarnit,
Quau sap, quau sap se la tempèsta
Faguèt craquejar sus lus tèsta
Los trons dau celèste arsenà?
Se lo grand ministre de guèrra,
Michèu, qu'* apoènta lo tonèrra,
Quand l'uèlh dau mèstre s'es clenat,
Lus faguèt pas sentir la lama
D'aquela ligossa de flama
Que cochèt noste rèire-grand,
E de la damna mièja-plena
Se sarralhegèt la cadena?...
Mès Dieu es bòn, perçòqu'es grand!

Tant i a que dins una passada,
* Chaca jove èra embarrassada;
E quand se desembarassèt,
Lo * cièl faguèt dou; dins sa cròta
L' * anfern, tot lo jorn en ribòta,
Tot lo jorn s'escalassèt.
O! per * alòr la paura tèrra,
Gròsses tres jorns, sans saupre ont èra,
Tremolèt sus sos gafons nous;
La sorelh acatèt sa faça,
E davant la novèla raça
S'embaumèron los rossinhòus.
Gripet, Fantastic, Paparònha,
Draquet, Babau e Barragònha,
Per país, a pena nascuts,
Volastrejant prenon l'escorsa,
Marcant * chaca alta de lus corsa
De sofre e de pèses forcuts.
Mès la pus orra de la còla,
La pus michanta e la pos fòla,
La pus cosina de l' * anfern,
La * sur de Nemesis la grèca,
Fau-ti la nommar?... la Romèca!
Que rend de * poènts a Lucifèr.

Sus vint arpas d'iranha
S'escassa son * cor brun;
Son ventre, que reganha,
De fèbre e de maganha
Susa l'orre frescum.

Borruda coma eruga,
Tot pèu a sa poison,
Dau verin que l'embuga
Viu, mostrosa berruga
Sans tèsta e sans vison.

S'est * avugla, es pas sorda
Ni manqueta rampèu;
Gara a son pé-de-borda,
Se, coma una lamporda,
S'acroca a vòste pèu.

Chut! manida gimèrra,
Taisa ton bramador!
Vite un bon Noste Pèra!
Es aqui que t'espèra
Dins son sac pisador.

Mès se per passa-temps cròca quauqua marmalha,
Quauqua lòca, quauqua becard,
Es per peissons de màger malha
Qu'estend son rasal sus lo tard.
Gaire non la veiretz dau menut raubatòri
Engoissar lo nieiros coissin:
Per li far far son purgatòri
I a pro jutge e berrolh aici.
Mès d'aqueles ostaus * onte l'òr e la seda
Associats caladan lo sòu,
Monte una damnada moneda

Se paleja e * chaca jorn plòu;
 Monte tot ritz de jòia e tot brilha defòra
 E monte tot plora dedins;
 Monte lo richard qu'i demòra,
 Palle e sec coma un muscardin,
 Se tòrç dedins la ploma e, dins mila potingas
 Cerçant per sos uèlhs aflaquits
 Lo sòm, atròba mila espingas
 Sus son duvet de mau-aquist.
 O! d'aqueles ostaus la Romèca es gromanda
 E son flaire que la comanda
 De luènh li los fai devinhar.
 Vesètz-la, vesètz-la! qu'arpanteja a la * suite
 De las gotas, de la petuita
 I Lacais an bèu rebotinhar;
 Au bèu dire als intrants: — Mon*senhur se repausa;
 Li reportarem tota causa
 Tanlèu l'entendrem esquinlar.
 — Ba! ba! tant de * resons!... * maugrè pòrta e muralha,
 De per lo trauc de la sarralha
 Nòste trio s'es estallat.
 Als pèses dau * monsur la primièira s'arrapa
 L'autra a son gargapet que tapa;
 Sus son estomac raufelós
 L'arpianda s'establis e pesa acogonchada
 Atessant cent naduèlhs, serpatièira clochada
 A sos cent órres pepelons.

Lo primièr que lo ponchona Li ditz:
 — * Ama pecadona, Monte as pres tot aquel òr?
 L'as pres dins la borsa prima
 Dau paisan que susa e trima
 E, centima per centima,
 Se nèga a ton cafre-fort.
 — Monte? ditz l'autre, a la guèrra,
 Quand morgaves lo tonèrra
 Per pilhar l'ostau de Dieu;
 Quand dels soldats de ta França
 Escumaves la pitaça,
 E demandaves quitaça
 A * chaca revolucion.
 — De qu'as fach?, ditz un * troisièma,
 De la rauba de * batèma
 Dau jovent qu'as aborit?
 D'aquela copa annadièira
 De rosas que la paurièira
 Dins ta braçada usurièira
 * Chaca an mandava morir;
 Enfangant dins la misèra
 La veusa e l'enfant sans pèra
 Qu'agalava lo vinhon
 De tas finessas jasiòlas,
 Per caladar de pistolas
 Davant mila vièrjas fòlas
 La ruda de lus onor?

E naduèlhs, sans qu'òm los sòne,
 Un per un, d'i far son pròne;
 E Romèca de pesar
 Mai e mai sus sa peitrina,

Quand la raça colobrina,
Guetant l'* ama pelegrina,
Languis de la sobrasar.

Mès chut! la crotz luis: l'oli que debateja
A rajat sus son frònt; l'oli-sent, que neteja
La crauma de l' * anfèrn au suc dau peccador
E qu'en rais estelats i escriu lo mòt: perdon!
Romèca e Romecons, * sitôt que l' * encen fuma,
S'avalisso'n siulant; e l'èr que revoluma,
Dau sofre escarbatant lo verin fugidis,
Redavala embaimat, flaire de paradís.
Las gotas, la petuita an pas quitat parada:
L'engoissa vèn dau * cièl! Mès de la crotz sacrada
Tòmba un rebat d'amont qu'amortís lus ponchon;
Un d'aqueles rais d'or qu'aiman de far pinchon
Als pus negres * cachòts de l'*ama apoiridida;
Aquel còp de sorelh, rachataira lusida,
Que faguèt, d'autre temps, per sa sola clartat,
D'un * volur un grand sent dessus lo Golgotà.

Ròcha e Planhòu!

Aqueste lònge poèma—ne donam dos trèces—nos fai conóisser las condicions del viatge abans lo camin de fèrre e nos convidà d'anar d'Alès a Nimes en seguent lo camin reial 106 (qu'es ara l'estrada nacionala 106). La Fara conta amb son cop d'uèlh e sa malícia costumiera las aventuras que naisson dins lo temps que se debana lo paisatge e que tindan los noms dels luocs traversats: Vesenòbres, Nèrs, La Caumeta... Ocasión de pintrar tot en contant, que lo poèta daissa pas passar; e puèi, lo passatge sus Gardon lo convidà a cantar un cop encara lo flume qu'aima:

* Chaca cop que, per d' * aventura,
Gardon vèn me mostrar lo nas
Fau que li traga un potonàs.

La Fara conois l'art de s'estraviar e de tornar trapar son camin, saup trobar lo dire que convèn, e lo poèma nos fai véser lo biais personal de l'autor quora se daissa anar a contar.

Tot es prèste: los uèlhs larmejan;
Potons e braçadas petejan:
— Adieu, ma mèra! Adieu, nenet!
Adieu, Ròsa! Adieu Marionet!
— Plegatz-vos bièn dins vosta manta.
— De mos compliments a ma tanta.
— Aguetz pas freg.— Quora vendretz?
— E quau sap s'oublidatz pas res?
Mès quand la companha bralharda,
En s'esquichant coma una sarda,
Dins son canton s'acrochonis,
Cresètz tot'alònguis finits:
Fisa-te-li! partètz pa'ncara.
A pena la pòrta se barra,
Que vesètz, per lo portanèl,
Reparéisse'un braç * maternèl
Que de voste escolièr s'apròcha
E que li saca dins sa pòcha
Quauqu'afachadas, lo canton

D'una fogassa de grautons
Que vos embaima la narrilha,
Pomas, figas e passarilhas;
E, per regalar sos dijòus,
Quauquas pèças de dotze sòus:
Totas causas que l'autre arrapa
Sans quitar son seriós de papa;
E, de son flèume d'alemand,
Li trai un grand: — Adieu, maman
* Anfin lo grand baüt s'aigreja:
Lo ruu de Planhou, que saqueja
E que charpa d'èstre en retard,
Pus lèu que son foet sans petard,
A * decidat las tres ridèlas.
A lus vièlh tracanet fidèlas,
Coma se trissavan de sau,
Prenon lo trot: * chaca ressaut
Ensaca * chacun a sa plaça;
E * chaca coide s'entrelaça
Embé las còstas dau vesin.
Se quicòm vèn a vos prusir,
Tant pis per vos! ce que vos charca,
Lo fau gardar * jusqu'a la barca.

Mès es pro temps de repartir.
La còsta de Nèrs es tan drecha,
Sans parapèl, e tan destrecha
Qu'es pas prudent de demorar
Dedins, sans se faire assurer.
Dau temps que la machina rutla,

Vautres au son de la barrutla,
Coma les enfants d'Abraam,
Metètz lo pé dins Canaan:
Mès s'atrobatz pas, a l'intrada,
Tota aquela tintamarada
Que Josuè deuguèt vencir
Davant d'i plantar son coissin;
S'atrobatz pas bona debita
De còps de ponh au Moabita,
Coma el, * alòr, qu'entavelèt
Gabaon dessus Amalèc,
Lo sorelh li fasant manòbra
Trobatz pas gaire melhona òbra,
Enlapat * juscas au ginolh
Per vos batre emb'aquel patolh;
Per anar, de sauta-cambeta,
Faire pietadosa barbeta,
Dangièr d'i prene un bon raumàs,
Emb' un de vostres madamàs
Que groga coma una vernièira
Au besau mostós de l'ornièira.
O! dedins tot aquel regadis,
Pensatz pas gaire au Paradis
Que sus vòsta drecha verdeja,
Quand a vòste braç panardeja,
Se penja e se fai panlevar,
Lo paquetàs qu'avètz sauvat;
E quand, sus vòsta gaucha espatla,
De per el escala e s'estalla

Son salle e bòfi noiridor.
* Anfin, * anfin, aici Gardon!
Aiga per aiga, aquesta es linda.
Vesèm la barca; e per ensinda
Se sèm òrrament engipats,
Sèm defòra dau michant pas;
E dessus aquela estigança
* Lachatx lo còlis que vos gança.

Vincens de Pau

La Fara-Alès nos fai lo retrach de la cara bèla de Sant Vincens-de-Pau amb remiracion e emocion. Dins las estròfas que sègon, ensaja de tornar far viure pel legeire la neissença de la vocacion del sant que fai responsa al messatge d'amor de l'Evangèli en s'endralhar sul camin de la caritat.

Au mièg d'aqueles grands planasses,
D'aqueles * eternèls sablasses
Que la * mèr buta vèrs l'Ador;
Dins aquel desèrt de pinedas,
Monte pastres gardan las fedas
Sus d'escassas, emb'un tambor,
Vincens, enfant d'un paure pèra,
Vincens, qu'una corona espèra,
Pastronejava tot lo jorn.

Mès lo * soèr, quand l'ivèrn siblava,
Dau temps que sa mèra fialava,
El, legissia lo Testament.
Aqui-drech fai clenar son * ama
Davant la lèi de sang, de flama;
Adora, emb' un sent tremblament,
Lo Dieu fòrt, lo grand Dieu de guèrra,
Lo Dieu que fai fernir la tèrra
Dels tròns de son comandament;

Lo Dieu que bòja lo * deluge,
Lo Dieu que càstia d'un braç druge
Los Faraons, los Baltazar,
Aquel qu'en bofant sus l'*empia
Coma una fuelheta escampilha
Los mila escadrons de Cesar;
Que fai los rèis, los descorona
E de Saül trai la corona
Sus lo pèu blonde d'un gojard.

Mès dessus aquela grand * paja,
Que l'espavordis, que l'esglaja,
Quand Vincens a fach vira-fuèlh;
Quand, l'ussa de Dieu amaisada,
Coma una estivenca arrosada
La lèi d'amor tomba dau * cièl,
* Paja d'or, de fe, d'esperança,
Que pintra a son acomençança
L'image graciós de Gabrièl;

Quand Dieu, desarmat dau * tonèrra,

Semena pas pus dessus tèrra
Que sa paraula e son perdon;
Quand tot lo lòng de sa campanha
Vai formant tot altra companha
Que lo paure e lo pecador;
Quand sosta la Samaritèna;
Qu'estend sa man a Magdalèna
Per la sortir dau poiridor;

Surtot quand d'enfants una còla
Vèrs el s'escapant de l'escòla,
Los * benis e ditz au brutau
Que los buta e los escabilha:
— Laissatz aprochar ma familha,
Car mon péra qu'es amondaut
La dich sovent: — I a pas qu'aqueles
Que seràn innocents coma eles
Qu'auran bòna plaça aici-d'aut.

O! per * alor lo pastre plora,
E dins son * cur sent picar l'ora
Que derevelhèt Pèire e * Paul!
Coma eles quita paire e maire,
S'avancant, mingre caminaire,
La Bibla en man, la biaça au còl;
E sol, a pè, la gauta imoissa,
Per travèrs la fanga e l'engoissa
Acomença son gloriós vòl.

© CIEL d'Oc – Mai 2006